

SPIS TREŚCI

Wykaz ważniejszych oznaczeń	7
Przedmowa	11
1. Nawigacja pilotażowa	15
1.1. Nawigacja pilotażowa, jej cele i zadania	15
1.2. Akwen ograniczony, podstawowe pojęcia i definicje	17
1.2.1. Ograniczenia akwenu	17
1.2.1.1. Ograniczenia akwenu w płaszczyźnie pionowej	18
1.2.1.2. Ograniczenia akwenu w płaszczyźnie poziomej	18
1.2.2. Klasyfikacje akwenów nawigacyjnych	21
1.2.2.1. Akwen ograniczony w aspekcie wymogów dokładności określania pozycji	21
1.2.2.2. Akwen ograniczony przez kryterium swobody manewrowania	23
1.2.2.3. Akwen ograniczony w aspekcie bezpieczeństwa nawigacji	27
1.3. Modele ruchu statku na morskich drogach wodnych	28
1.3.1. Deterministyczny model ruchu	29
1.3.2. Probabilistyczny model ruchu	34
1.4. Układy współrzędnych stosowane na morskich drogach wodnych	36
2. Bezpieczeństwo nawigacji na morskich drogach wodnych	39
2.1. Czynniki kształtujące bezpieczeństwo nawigacji na morskich drogach wodnych	39
2.1.1. Wpływ parametrów akwenu na bezpieczeństwo nawigacji	40
2.1.2. Wpływ parametrów statku na bezpieczeństwo nawigacji. Pojęcie statku maksymalnego	41
2.1.2.1. Wielkość statku	42
2.1.2.2. Właściwości statku	44
2.1.3. Wpływ parametrów systemu określania pozycji na bezpieczeństwo nawigacji	45
2.1.4. Wpływ warunków hydrometeorologicznych na bezpieczeństwo nawigacji	50
2.1.5. Wpływ parametrów wykonywanego manewru na bezpieczeństwo nawigacji	52

2.1.6.	Wpływ parametrów intensywności ruchu na bezpieczeństwo nawigacji	54
2.1.7.	Wpływ systemów regulacji ruchu na bezpieczeństwo nawigacji	54
2.2.	Podstawowe kryteria oceny bezpieczeństwa nawigacji	55
2.2.1.	Prawdopodobieństwo bezwypadkowego wykonania określonego manewru	56
2.2.2.	Rezerwa wody pod stępką	57
2.2.2.1.	Metoda stałej rezerwy wody pod stępką	57
2.2.2.2.	Metoda dynamicznej rezerwy wody pod stępką	59
2.2.3.	Bezpieczny obszar manewrowy	60
2.2.4.	Energia kinetyczna uderzenia statku o nabrzeże (budowlę hydrotechniczną)	62
2.2.5.	Prędkość strumieni zaśrubowych statku	63
2.2.5.1.	Prędkości strumieni zaśrubowych przy manewrach cumowania	63
2.2.5.2.	Prędkości strumieni zaśrubowych przy manewrach przejścia kanałem	65
2.2.6.	Czas wykonywanego manewru	65
2.3.	Ryzyko nawigacyjne na morskich drogach wodnych	66
2.3.1.	Przejście torem wodnym	67
2.3.2.	Wejście do portu	67
2.3.3.	Manewry w basenie portowym i cumowanie	68
2.3.4.	Postój przy nabrzeżu	68
2.4.	Szacowanie ryzyka nawigacyjnego	69
2.4.1.	Prawdopodobieństwo wystąpienia wypadków na morskich drogach wodnych	72
2.4.1.1.	Przekroczenie dostępnego akwenu żeglugowego na skutek pogorszenia warunków nawigacyjnych	72
2.4.1.2.	Awarie steru, maszyny lub holowników	75
2.5.	Skutki wypadków na morskich drogach wodnych	78
2.5.1.	Skutki wejścia statku na mieliznę	78
2.5.2.	Skutki kolizji z innym statkiem	79
2.5.3.	Skutki uderzenia statku w elementy brzegowe	80
2.6.	Warunki bezpiecznej eksploatacji statków na morskich drogach wodnych	84
2.6.1.	Manewry bez asysty holowników	87
2.6.2.	Manewry w asyście holowników	89
3.	Terestryczne metody określania położenia statku na morskich drogach wodnych i ocena ich dokładności	93
3.1.	Dokładność pozycji systemów oznakowania nawigacyjnego	93

3.1.1.	Dokładność pozycji obiektów nawigacyjnych na mapie morskiej	93
3.1.2.	Dokładność położenia oznakowania pływającego	94
3.2.	Optyczne metody określenia pozycji statku na drogach wodnych	97
3.2.1.	Pozycja określana w oparciu o wzrokową ocenę kąta kursowego i odległości do pojedynczego znaku nawigacyjnego przy znanym kursie statku	97
3.2.2.	Pozycja określana na torze wodnym w oparciu o systemy oznakowania, czyli różnego typu nabieżniki optyczne	103
3.2.3.	Pozycja określana w oparciu o wzrokową ocenę odległości do brzegu	114
3.2.3.1.	Przejście torem wodnym wytyczonym wzdłuż brzegu	115
3.2.3.2.	Przejście kanałem ograniczonym dwoma brzegami	115
3.2.4.	Współczesne systemy oznakowania nawigacyjnego stosowane na akwenach ograniczonych	116
3.3.	Radarowe metody określenia pozycji statku na drogach wodnych	118
3.3.1.	Pozycja określana w oparciu o pomiar namiaru i odległości radarowej do pojedynczego znaku nawigacyjnego	119
3.3.2.	Pozycja radarowa określana w oparciu o różne systemy oznakowania nawigacyjnego	121
3.3.2.1.	Nabieżnik radarowy utworzony z dwóch par staw lub pław oznakowania bocznego	124
3.3.2.2.	Oznakowanie toru wodnego jedną parą staw (system mostowy)	127
3.3.2.3.	Radarowy nabieżnik przeziernikowy	128
3.3.3.	Pozycja radarowa określana w oparciu o ocenę odległości do brzegu	129
3.4.	Położenie statku na drodze wodnej i jego dokładność	131
4.	Systemy nawigacyjne oparte o technologie map elektronicznych stosowane do określania położenia statku na morskich drogach wodnych .	137
4.1.	Określanie pozycji i położenia statku na akwenach ograniczonych ...	137
4.1.1.	Globalne satelitarne systemy nawigacyjne	137
4.1.2.	Parametry opisujące systemy GNSS	138
4.1.3.	Miary dokładności systemów GNSS	141
4.1.4.	Metody i techniki wspomagające systemy GNSS	143
4.2.	Systemy map elektronicznych	145
4.2.1.	Elektroniczna mapa nawigacyjna	145
4.2.2.	Pilotowe systemy nawigacyjne (PNS)	145
4.2.3.	Pilotowe systemy wspomagania cumowania statku	147
4.3.	Przykłady systemów PNS	150
4.3.1.	Oprogramowanie dedykowane PNS	151
4.3.2.	System BANANS firmy GEOD	153

4.3.3. Systemy firmy AD Navigation AS	154
4.3.4. Systemy PNS firmy Trelleborg	155
4.3.5. Systemy firmy Navicom Dynamics	158
5. Nawigacja pilotażowa – aspekty praktyczne	161
5.1. Wypadki nawigacyjne na akwenu ograniczonym	161
5.2. Nawigacja pilotażowa	163
5.2.1. Przygotowanie do nawigacji pilotażowej	163
5.2.1.1. Planowanie trasy pilotażowej	163
5.2.1.2. Dobór obsady wachty nawigacyjnej	165
5.2.1.3. Współdziałanie załogi na statku oraz osób i służb na lądzie	166
5.2.2. Etapy nawigacji pilotażowej	166
5.2.2.1. Podejście do akwenu organicznego – podjęcie pilota ..	167
5.2.2.2. Nawigacja z pilotem	168
5.2.2.3. Zdawanie pilota	170
5.2.3. Punkty krytyczne nawigacji pilotażowej	171
5.2.3.1. Zagrożenia związane z płytkowodziem	171
5.2.3.2. Nawigacja na torach wodnych	172
5.2.3.3. Nawigacja na zakolach torów wodnych	175
5.2.4. Kapitan statku w trakcie samodzielnego pilotażu	180
5.2.5. Przepisy regulujące zasady nawigacji pilotażowej	184
5.3. Nawigacja pilotażowa – asysta pilota	185
5.3.1. Warunki prawne i organizacyjne pracy pilota	185
5.3.2. Zadania i praktyczne problemy nawigacyjne występujące w trakcie wykonywania usługi pilotażowej	187
5.3.2.1. Czynności wykonywane przez pilota	187
5.3.2.2. Etapy drogi wodnej	193
Literatura	195
Spis rysunków	201
Spis tabel	204
Załącznik	205